

Livslang læring og fleksibel utdanning

- erfaringer med å bygge bro mellom teori og praksis i deltids profesjonsutdanning

Kjersti M. G. Maudal og Aleksandra Sæheim, *VID vitenskapelige høgskole*

ABSTRACT: I denne artikkelen ser vi på hvordan man kan legge til rette for livslang læring og fleksibel utdanning. Vi deler erfaringer fra deltids profesjonsutdanning ved VID vitenskapelige høgskole der vi har jobbet aktivt med å legge til rette for at studenter skal kunne kombinere arbeid og studier. Ved å koble arbeidserfaringer med det de lærer i studiet, får de en praksisnær og dagsaktuell utdanning. Studentene har relevant arbeidserfaring fra feltet de utdanner seg innenfor, og den pedagogiske modellen er bygget opp rundt dette. Med en bakgrunn i sosiokulturelt læringsyn, voksenpedagogikk og sirkulære læringsprosesser reflekterer vi rundt potensialet for å legge til rette for livslang læring og fleksibel utdanning gjennom deltidsutdanning.

1 INTRODUKSJON

I 1991 opprettet Diakonhjemmets sosialhøgskole og Norges kommunal- og sosialhøgskole deltidsutdanning i sosialt arbeid. Utdanningen ble grundig planlagt, evaluert og omtalt i rapporter og artikler (Askeland, 1990; Slettebø, 1997; Askeland og Tobiassen, 2002; Askeland og Payne, 2007). Slettebø (1997) viste til at erfaringene fra deltidsutdanningen kunne brukes i fremtidens studieopplegg, og trakk frem blant annet at bedre muligheter for å kombinere studier, arbeid og familieliv bør være vesentlige momenter. Dette er like relevant i dag med det økende fokuset på livslang læring og fleksibilitet i utdanning.

I dagens samfunn avslutter vi ikke kunnskapshevingen etter endt skolegang i ung alder, men vi har behov for ulikt påfyll av kunnskap gjennom livet grunnet stadige endringer i arbeidsmarkedet. Det er det vi kaller livslang læring, og det er et fokus i kompetansereformen. Man kan tenke at det går fra «et system der vi primært lærer først og jobber etterpå, til et system der vi lærer hele livet og jobber underveis» (Meld. St. 14, 2019-2020). Fleksibilitet i utdanning handler om å bevare distriktene og tilby tjenester og kompetanse også i små lokalsamfunn. I Meld. St. 5 (2019–2020) *Levende lokalsamfunn for fremtiden - Distriktmeldingen* vises det til at mange lokalsamfunn framover vil få store demografiske endringer. Det kan blant annet føre til vanskeligheter med å tilby likeverdige velferdstjenester som innfrir innbyggernes behov. Det er derfor et mål å legge til rette for at mennesker kan fortsette å lære og utvikle seg gjennom livet der de er, også i distriktene. Med disse føringene er det stadig flere utdanningsinstitusjoner som ser på ulike måter studieprogram kan organiseres. Det kan for eksempel dreie seg om å legge opp til nettstudier, samlingsbaserte studier med eller uten opptakskrav, eller nye måter å organisere heltidsstudier. Erfaringene fra deltidsutdanning for sosionomer ved VID vitenskapelig høgskole er dermed høyst aktuelle.

1.1 Kort om deltids sosionomutdanning gjennom 30 år

VID vitenskapelige høyskole, tidligere Diakonhjemmet høyskole, har tilbudt bachelor utdanning i sosialt arbeid siden 1968. I 1991 ble en deltidsutdanning i sosialt arbeid utviklet i samarbeid med daværende Norges kommunal- og sosialhøyskole (nå OsloMET). De var da den første aktøren til å tilby en fleksibel utdanningsmodell i Norge og Norden (Slettebø, 1997). Formålet med utdanningen var å gjøre høyere utdanning tilgjengelig for flere og andre grupper enn de som tradisjonelt søkte seg til høyskoler og universiteter. Utgangspunktet for utdanningen var at studentene skulle være tilknyttet relevant arbeid under studiet og at de skulle få ta i bruk sine kunnskaper og yrkeserfaring i studiet (Askeland 1990). Studiet ble utformet fleksibelt slik at studentene i stor grad selv kunne bestemme når de hadde tid og overskudd til å studere. Foruten de to forhåndsbestemte ukene med obligatorisk undervisning hvert semester, kunne studenten selv jobbe i sitt eget tempo hjemme mellom samlingene med skriftlige arbeider og pensumlesing. Aktiviteter mellom samlingene hadde også oppfølging av lærere. Det var i tillegg et tilbud om kollokviegrupper. Pedagogisk sett ble det lagt til rette for studentene skulle bruke egen arbeidserfaring ved at studentene måtte forberede problemstillinger til samlingene og løse oppgaver med utgangspunkt i eget arbeidssted.

Det var et systematisk samarbeid med Kvalitet i fleksibel utdanning (nå Flexibel utdanning Norge) og Sentralorganet for fleksibel læring i høgre utdanning (SOFF). Deltidsutdanningen i sosialt arbeid mottok midler til utredningsarbeid og utprøving av informasjonsteknologi til studiet (Slettebø, 1997). Dette studiet var sånn sett svært tidlig ute med å ta i bruk e-læring. Flere studier og evalueringer ble gjennomført for å sikre kvaliteten i utdanningstilbudet (Slettebø 1991, Askeland 1990, Dalland og Raustøl 1997). Deltidsutdanningen i sosialt arbeid ble et permanent tilbud på Diakonhjemmet høyskole etter at daværende Høyskolen i Oslo trakk seg ut av samarbeidet, og utdanningen tilbys fortsatt i dag ved VID Vitenskapelige høyskole. Ser man på erfaringene fra deltidsutdanningen i sosialt arbeid, har dette studiet over mange år ligget blant de beste i landet blant sosialfaglige studier når det kommer til studenttilfredshet. For 2021 var score for helhetlig tilfredshet 4.3 på deltidsstudiet, der landsgjennomsnittet for sosialfaglige studier lå på 4.0 (Studiebarometeret, 2022). Med utgangspunkt i tradisjonen fra deltidsutdanningen har Fakultet for sosialfag utviklet flere fleksible utdanninger på masternivå, samt samlingsbaserte etter- og videreutdanninger.

Bachelor utdanningen er i dag et fireårig samlingsbasert studium. Studenten er inne på samling to ganger i semesteret for undervisning, refleksjon, ferdighetstrening, gruppearbeid og annen bearbeiding av teori. Mellom samlingene jobber studentene med skriftlige oppgaver, gruppearbeid, pensumlesing og annet eksamensforberedende arbeid. I perioden 2018-2021 kom 69% av studentene fra Oslo og Viken, og ellers var studentene geografisk spredd i resten av landet. Hovedvekten av studentene på deltidsutdanningen er i alderen 30-40 år og de har arbeidstilknytning innenfor sosialfaglig arbeid.

1.2 Pedagogisk utgangspunkt

Pedagogikk rettet mot voksne studenter tar høyde for andre faktorer enn pedagogikk som retter seg mot barn og unge. Malcolm Knowles (1980) er kjent for begrepet «andragogikk», læren om hvordan voksne lærer. Han vektlegger blant annet at voksne lærer best ved å kunne påvirke sin egen læringsprosess, når de tar aktiv del i egen læring, når de tar utgangspunkt i egne erfaringer, når læringen føles meningsfull og når de får prøvd ut det de har lært i praksis. Motivasjon er en viktig faktor for å gjennomføre et studium, og motivasjon henger i stor grad sammen med følelse av mening. Gjennom å koble egen arbeidserfaring og studier tar studenter aktiv del i egen læringsprosess, de tar utgangspunkt i egne erfaringer og læringen føles meningsfull når de kan prøve den ut i praksis. Dette fører ifølge Knowles (1980) til at studenter kan lære mer og bli mer motivert.

Når studenter kontinuerlig er i relevant praksis samtidig med at de studerer, legges det til rette for en sirkulær læringsprosess. David A Kolb (1984) utviklet sine arbeider om sirkulære læringsprosesser med utgangspunkt i læringsteoriene til Piaget, Lewin og Dewey, som alle tilhører en sosialkonstruktivistisk tradisjon. Kolbs teori omfatter fire læringsstadier som hele tiden går i en spiral. Denne spiralen handler om å få erfaringer som man reflekterer over og analyserer og setter i en større sammenheng. Deretter ser man på egen læring fra erfaringen, og gjennom denne prosessen kommer det ny læring. Når man aktiv benytter seg av den nye læringen i andre situasjoner vil det igjen komme nye erfaringer som man kan reflektere over. (Kolb, 1984)

I sosiokulturell læringsteori vektlegges det at læring skjer sammen med andre og innenfor en kontekst (Wittek & Brandmo, 2016). Denne konteksten kan både være fysisk og sosial. «Situert læring» viser til nettopp det at læringsprosesser hos et menneske er knyttet til det stedet og den sosiale sammenhengen personen befinner seg i (Herberg & Jóhannesdóttir, 2018). Mesterlæren har paralleller til sosiokulturell læringsteori. Her trekkes praksisfellesskapet frem som arena for læring, nettopp fordi læringen skjer i et faglig og sosialt fellesskap (Herberg & Jóhannesdóttir, 2018). Læring skjer imidlertid både innenfor praksisfellesskapet og i studiefellesskapet. Studentene lærer med andre ord både gjennom de erfaringene de får når de er i praksis, men også av lærerne og medstudenter når de er på skolen. For å forene disse to kontekstene, forutsetter det læringsaktiviteter som trekker disse dimensjonene sammen på en meningsfull måte for studentene.

2 BYGGE BRO MELLOM TEORI OG PRAKSIS

2.1 Når studentene er i kontinuerlig praksis underveis – et pedagogisk potensial

Praksis er en viktig del av sosionomutdanningen. Hele 1/6 av studiet er studiepoeng knyttet til praksis der studentene får erfaringer fra reelle yrkessituasjoner gjennom praktisk utøvelse. I praksis under utdanningen jobber man med å lære av de erfaringene man får. Med dagens opptakskrav, kommer studentene ved deltidsutdanningen inn med mye arbeidserfaring og taus

kunnskap som er relevant for yrkesutøvelse. De har allerede med seg en handlingskompetanse som de har utviklet gjennom egne erfaringer på arbeidsplassen og gjennom å delta i et fagfellesskap (Strømfors & Edland-Gryth, 2013). I dette ligger det store pedagogiske muligheter. En viktig del av utdannelsen vil derfor være å bevisstgjøre studentene på egen kompetanse og ferdigheter, og sette det inn i en faglig og teoretisk sammenheng.

Om det pedagogiske opplegget legger til rette for det kan studentene ta i bruk den nye kunnskapen de erverver seg under studiet umiddelbart. De kan prøve den ut i praksis kontinuerlig og ta med erfaringene tilbake til studiet for ytterligere refleksjon. Studentene vil selv innlemme ny kunnskap i sin egen praksis, samtidig som det bringer ny kunnskap tilbake til medstudenter. Dette kan forstås som sirkulære læringsprosesser Kolb (1984). Studentene reflekterer over egne erfaringer fra praksis gjennom utdanningen, analyserer de og setter de inn i en større sammenheng. De ser på erfaringen fra læringen og bruker denne erfaringen på ny inn i arbeidspraksis som igjen gir en ny erfaring.

Når studiet legger til rette for at studentene både tar utgangspunkt i egne erfaringer fra praksisfeltet, og deler disse erfaringene med medstudenter undervis i studiet, overføres læring gjennom rollemodeller fra arbeidsplassen videre til medstudenter. Mesterlæren blir her ført videre i flere ledd. Når disse erfaringene deles, vil studentene samlet sett kunne komplementere ansattes kunnskapsformidling med tidsaktuelle problemstillinger. På denne måten kan undervisningen i større grad foregå i spenningsfeltet mellom teori og praksis, og kan bli ytterligere praksisnært og aktualisert.

2.2 Forskningsstudiet om koblingen mellom teori og praksis i første semester på deltidsstudiet

Utgangspunktet for deltidsstudiet var godt fundamentert i aktuell pedagogikk og hadde en helhetlig plan for hvordan deltidsutdanningen skulle gjennomføres. Over tid hadde det imidlertid utviklet seg en praksis der det var stadig likere pedagogisk opplegg for heltids- og deltidsstudenter. Opptakskravet ble ikke like strengt praktisert, noe som også førte til at studenter på heltid og deltid var likere enn tidligere. Utdanningen la ikke like mye fokus på å utnytte studentenes egne erfaringer og ga derfor ikke studentene de verktøy de trengte for å skape en sammenheng mellom egne erfaringer og ny kompetanse. Høstsemesteret 2019 gjorde vi derfor endringer i det pedagogiske opplegget for å legge bedre til rette for nettopp denne koblingen mellom teori og praksis. Undervisningsaktivitetene ble utviklet med det for øye at vi skulle tilrettelegge for læring for deltidsstudenter som står i relevant arbeid. Vi hentet frem grunnlagsdokumenter fra da deltidsutdanningen ble utviklet, og bygde videre på de pedagogiske elementene som ble presentert. Pedagogikken er forankret i sosiokulturelt læringssyn og andragogikk. Det pedagogiske opplegget vi laget høsten 2019 la opp til at studentene skulle bruke egne arbeidserfaringer inn i diskusjoner, skriftlige arbeidskrav hvor de skulle koble teori og praksis, og inn i undervisningen ved at vi aktivt etterspurte studentenes erfaringer for å eksemplifisere kunnskapsformidlingen. Med dette som utgangspunkt ønsket vi å bygge broer mellom teori og praksis.

For å utforske studentenes erfaringer med det pedagogiske opplegget, laget vi et forskningsprosjekt. Hovedfokus i prosjektet var å utforske hvordan de nye pedagogiske

grepene la til rette for å integrere tidligere arbeidserfaring med ny kompetanse. Dette er forskning på egen praksis der vi gjennom 3 fokusgruppeintervjuer med studenter utforsket deres erfaringer med første semester i studiet. Forfatterne av denne artikkelen jobber nå med siste fase av analysen og utvikling av en vitenskapelig artikkel der funnene fra studien vil bli formidlet.

3 ERFARINGER OG REFLEKSJONER

3.1 Livslang læring – koble livserfaringer og arbeidserfaringer med ny kunnskap gjennom studier.

Vi står ovenfor et arbeidsmarked i Norge i dag som i stor grad krever utdanning for å delta. Folk som tidligere arbeidet uten utdanning får mindre mulighet for forfremmelse og karriere. Det er behov for å lære hele livet og det må vi som utdanningsinstitusjon tilrettelegge for. Det stiller krav til at utdanningene tar høyde for ulike livsfaser og hvordan disse fasene kan påvirke muligheten til å studere. Det stiller også krav til at utdanningen tar høyde for at studenter har behov for en annen type pedagogikk når de skal arbeide samtidig som de studerer eller allerede har vært lenge i arbeid når de begynner å studere.

Deltidsutdanningen i sosialt arbeid var forut for sin tid da den ble utviklet i 1991. De gamle studieplanene, artiklene og rapportene som beskriver deltidsutdanningen, viser oss at studiets formål og de pedagogiske grepene de tok for over 30 år siden, tar høyde for både fleksibilitet og koblingen til arbeidslivet. I vår gjennomgang av det pedagogiske fundamentet fra utviklingen av deltidsutdanningen, ble vi oppmerksomme på at den pedagogiske oppbygningen hadde begynt å fjerne seg fra hva deltidsutdanningen opprinnelig var ment å være. Det er ikke grunn til å tro at alt var bedre før, men det er samtidig viktig at vi tar med oss de gode pedagogiske tankene og erfaringene som allerede ligger der.

3.2 Livslang læring – praksisnær og aktualisert utdanning

Profesjonsutdanninger får jevnlig kritikk for å være for fjernt fra den virkeligheten studenter skal ut i når de er ferdig utdannet. Etter mange års erfaring med undervisning på deltidsutdanningen strevde vi tidvis med å formidle teorien og kunnskapen slik at det ble relevant. Det kom tilbakemeldinger på at det ikke var slik det fungerte i praksis og at de tidvis hadde vanskeligheter med å forstå relevansen den kunnskapen som ble formidlet. Etter at vi i 2019 endret den pedagogiske tilnærmingen og lot studentene i større grad bruke egne erfaringer inn i refleksjonsgrupper, i diskusjoner, i undervisning og i eget skriftlig arbeid, har denne kritikken stilnet. Det ble enklere for studentene å se hvorfor og hvordan kunnskapen var aktuell for eget og andres arbeid. Det å gjeninnføre deltidsutdanningens tidligere pedagogiske prinsipper om å knytte studentenes egne erfaringer tett opp til undervisning og oppgaver, ser ut til å ha bidratt positivt til at studentene klarer å integrere egne erfaringer med ny kunnskap.

Med andre ord er denne tilnærmingen en støtte når studentene beveger seg i spenningsfeltet mellom teori og praksis, og utdanningen blir i tillegg mer praksis nær og tidsaktuell.

I deltidsutdanningen er det nå lagt til rette for en kontinuerlig vekselvirkning mellom utdanningen og praksisfeltet gjennom blant annet erfaringslæring og mesterlære som nevnt tidligere. Denne tilnærmingen kan i tillegg få positive følger for praksisfeltet ved at studentene tar med seg oppdatert kunnskap om forskning og teori tilbake til sine arbeidsteder. For å oppnå disse positive vekselvirkningene krever det imidlertid at opptakskravet fortsatt innebærer relevant arbeidstilknytning gjennom studiet. Det krever også at pedagogiske opplegg legger til rette for at studentene får brukt erfaringene sine aktivt. Denne koblingen mellom tidligere erfaringer og ny kunnskap i studiet, skjer ikke automatisk. De må få hjelp til å gjøre koblingene. De må bli bevisste sine erfaringer for at det skal skje en refleksjon og en integrering av ny kunnskap som gir læring. Dette kan gjøres gjennom skriftlige og muntlige arbeidskrav, ferdighetstrening, eksamensarbeid og i samhandling med medstudenter og lærere. Dersom utdanningen aktivt anvender disse erfaringene, kan studenter ved deltids profesjonsutdanning gå ut med mer ferdighetstrening og praksis enn den enkelte utdanningsforskrift krever.

3.3 Fleksibel utdanning – hvem tilrettelegger vi for?

Et utdanningsprogram må ha en klar formening om hvem man ønsker å nå med sin utdanning. Samfunnsmandatet påvirker hvem vi legger studiene til rette for. Legger vi til rette for de som kommer rett fra videregående skole, eller legger vi til rette for de som har vært i arbeidslivet i 20 år allerede? Konteksten som påvirker studenters læring, kan sies å være ulik for disse to studentgruppene. Med et fokus på å ha høyere kvalitet på den utdanningen vi gir, må vi starte med å anerkjenne at disse studentgruppene har ulike behov og dermed bør møtes med tilpasset pedagogisk tilnærming og ulike strukturer for gjennomføring av studier.

Det at deltidsstudenter i relevant arbeid generelt har større erfaringsrepertoar som aktivt kan brukes inn i pedagogisk tilnærming, er veldig positivt. Men det er også utfordrende å utdanne studenter som har lengre opphold fra studier og som har flere fokus samtidig. Flere av disse studentene har utfordringer med den akademiske skrivingen og har behov for ytterligere oppfølging og tilbud om skrivetrening. Vi ser også at deltidsstudentene må lære å bli studenter igjen. Etter mange år i arbeidslivet er flere av studentene vant med å ta ansvar, mestre selv og finne egne handlingsalternativer. Som studenter på en profesjonsutdanning må de gå ut av rollen som arbeidstaker og tre inn i en rolle som student, der de blant annet skal stoppe opp og reflektere, undre seg, prøve nye handlingsalternativer, ta imot veiledning og bli vurdert på det de gjør.

Utdanningsinstitusjoner har fokus på gjennomføring, det å få studenter uteksaminert. Kull og klasser øker i størrelse, og studier uten særskilte opptakskrav krever mindre administrasjon. Store studentgrupper gjør det vanskelig å legge opp til pedagogikk som er tilpasset ulike behov innad i studentgruppen. Slår man sammen ulike studentgrupper i den samme undervisningen, er det stor sannsynlighet for at vi ikke treffer med form og nivå. Det blir da vanskelig å legge til rette for fleksibilitet for studenter som står i aktivt arbeidsliv, og det pedagogiske fokuset på integrering av teori og praksis blir lidende. Vår erfaring er at det oppstod mye frustrasjon i flere emner som tidligere gikk felles for heltids- og deltidsstudenter. Frustrasjonen handlet blant

annet om at heltidsstudenter opplevde at deltidsstudenter brukte for mye tid på å diskutere konkrete eksempler fra egen arbeidserfaring. For deltidsstudentene ble mange av spørsmålene til heltidsstudentene for grunnleggende, og det oppstod også frustrasjon når undervisere gikk igjennom stoff som deltidsstudenter hadde mye erfaring med. Noen kompromisser må av og til gjøres da det er ikke mulig å ha separate og parallelle studieprogram som dekker behovene til alle studentgrupper. Det må imidlertid gjøres avveininger slik at man ikke forsøker å få alle studentgrupper gjennom samme mal. Det er kanskje kostnadsbesparende, men samtidig kan det innebære at vi går i en retning av lavere kvalitet på utdanningen og mindre tilfredshet blant studentene.

3.3 Fleksibel utdanning – hvordan kan vi tilrettelegge for fleksibilitet?

Fleksibilitet kan omhandle mange ulike elementer i en utdanning. Kompetanse Norge (2021) trekker frem blant annet tid og sted, progresjon og vurdering, samt samhandling som områder for fleksibilitet. Når vi prater om fleksibel utdanning, kan det imidlertid være lett å tenke at dette handler om å gi studenter valget mellom å møte opp fysisk eller digitalt. Denne diskusjonen har blitt tydeligere i kjølvannet av koronapandemien der både studenter og undervisere har kjent på at det kan gi større fleksibilitet i hverdagen når man slipper reisen til campus. Erfaringene fra deltidsutdanningen tilsier at vi må prate om et kompromiss mellom elementer i studiet med krav til oppmøte, samarbeid og tidsfrister, og elementer som studenter kan gjøre når de selv ønsker. Det må også vurderes nøye hva som må foregå på campus og hva som kan gjennomføres på digital flate. I en profesjonsutdanning er det for eksempel ferdighetstrening (simulering) som må foregå synkront. Ikke all ferdighetstrening må foregå fysisk, men innen helse- og sosialutdanninger er det mye som ikke kan gjennomføres digitalt med fullverdig læringsutbytte. I disse studiene har man også skikkethetsvurdering som fordrer at man ser studenter i ulike situasjoner over tid. En slik skikkethetsvurdering kan vanskelig gjennomføres dersom for mange av disse møtene er på en digital plattform.

Så hvordan kan vi legge til rette for fleksibel utdanning? En vei er nettopp det å legge til rette for at voksne mennesker kan ta studier ved siden av at de står i jobb. Dette er godt kjent fra mange typer samlingsbaserte studier. Videreutdanninger bygger på prinsippet om at ny kunnskap skal kobles sammen med eksisterende kunnskap og arbeidserfaring. Det at studentene har relevant arbeidserfaring, gjør at undervisning, arbeidskrav og eksamen kan spille på disse erfaringene. Det forsvaret også at studenter er inne på samlingsuker, og at man ellers legger opp til egenstudier og innleveringer. Våre erfaringer fra deltidsutdanningen tilsier at denne måten å tenke på også kan fungere godt for andre deltids profesjonsutdanninger.

Digitalisering gjennom koronapandemien har vist oss at vi i dag har andre muligheter for samhandling som ikke er låst til oppmøte på campus. Det fristiller oss fra tidligere rammer og åpner opp for at man kan tenke nytt om aktiviteter mellom samlinger. En ting vi har erfart fra deltidsutdanningen, er imidlertid at det fort oppstår frustrasjon dersom vi for eksempel legger opp til for mye gruppeaktiviteter mellom samlinger. Idet de må samkjøre studieprogresjon og avtale møtepunkter, ser vi at ulike arbeidssituasjoner og familieliv gjør dette utfordrende. De har ulik tilnærming til det å være student, og ambisjonsnivået varierer. For at et slik

deltidsstudie skal være fleksibelt og samtidig ivareta samhandling og ferdighetstrening, må det legges opp til at hovedvekt av samhandling og ferdighetstrening foregår på samlingene. Det fristiller studentene til mer individuelle løp mellom samlingene. Samtidig er vår erfaring at studenter i en deltidsutdanning kan oppleve at de står mye alene i studiet, og at det da er vanskelig å opprettholde motivasjonen. Med andre ord må det også tilrettelegges for mulighet til å ha kontakt med undervisere og medstudenter mellom samlinger. I deltidsutdanningen har vi lang tradisjon for å opprette kollokviegrupper ved studiets start slik at alle studenter har en mindre studentgruppe å forholde seg til også mellom samlinger. I koronapandemien hadde vi en periode ukentlige digitale treffpunkter med underviser der de som hadde spørsmål kunne møte. Dette vurderer vi å videreføre, men da ikke med fullt så hyppig frekvens for å skape noen møteplasser for de som ønsker det.

Slik vi ser det, handler det om å finne «den gylne middelvei». Studentene vil på den ene siden ha full fleksibilitet og mulighet for at studier kan passe inn i det livet de lever, men på den andre siden ønsker de å tilhøre et studiefellesskap og trenger at det er tidsfrister og krav som de må oppfylle underveis. Vår erfaring er at studenter opplever disse kravene som et positivt press til å jobbe med studiene.

4 AVSLUTNING

Det er ingen tvil om at måten vi tilbyr utdanning på, må tilpasses endringer og behov i samfunnet. Livslang læring og fleksibel utdanning er mer enn bare trendord. Begrepene sier noe om at utdanning i dag skal legges opp slik at den når flere enn før og det forteller oss at studentgruppene vi møter er mer differensiert enn tidligere. Vår erfaring fra deltids profesjonsutdanning, er at det er spennende og givende å jobbe med voksne studenter som har relevant arbeidstilknypning under studiene. Det krever imidlertid at vi har en bevissthet rundt denne studentgruppens sammensetning og behov, samt at vi spisser vår pedagogiske tilnærming slik at vi faktisk utnytter dette potensialet som ligger i skjæringspunktet mellom ny kunnskap og kontinuerlig praksis.

REFERANSER

- Askeland, Gurid Aga (1990) Deltids desentralisert sosionomutdanning: Eit samarbeidsprosjekt mellom Diakonhjemmets sosialhøgskole og Norges kommunal- og sosialhøgskole. Oslo: DiaForskningsrapport nr 30 Diakonhjemmets Sosialhøgskolekonhjemmet rapport
- Askeand G.A. & Payne M. (2007) Distance education and international social work education: Fjernundervisning og sosionomutdanning i internasjonalt perspektiv. *European journal of social work*, 2007-06-01, Vol.10 (2), p.161-174.
- Askeland G.A. & Tobiassen V. (2002) Liten og nett. Strategi og handlingsplan for fleksible studium ved Diakonhjemmets høgskole. Oslo Diakonhjemmets høgskole
- Herberg, E. B. & Jóhannesdóttir, H. (2018) *Kunnskap, læring og veiledning i praksis*. (2. utg) Universitetsforlaget
- Illeris, K. (2012) *Læring* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, (1 utgave) 2012
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education, From Pedagogy to Andragogy*. Hentet fra: http://www.umsl.edu/~henschkej/articles/a_The_%20Modern_Practice_of_Adult_Education.pdf
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning : experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- KompetanseNorge (2021) Hva sier forskningen om fleksibel opplæring for voksne 16.02.2021 Hentet 12.04.2022 : <https://www.kompetansenorge.no/nyheter/hva-sier-forskningen-om-fleksibel-opplaring-for-voksne/#q=fleksibel%20utdanning>
- Lycke, K. H. (2016) Å lære i grupper. I H. I. Strømsø, K. H. Lycke og P. Lauvås (red.) *Når læring er det viktigste*. (2. utg) Cappelen Damm Akademisk Meld. St. 5 (2019–2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden -Distrikts meldingen. Kommunal og moderniseringsdepartementet. Hentet 10.04.2022 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-5-20192020/id2674349/>
- Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet. Kunnskapsdepartementet. Hentet 10.04.2022 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>
- Slettebø, Tor (1997) Deltids sosionomutdanning med fjernundervisning: Inspirasjon for framtidens modeller. Embla, fagtidsskrift for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere nr 7, 1997. Side 40-47
- Studiebarometeret (2022) Studentundersøkelsen 2021 Hentet 13.04.2022 https://studiebarometeret.no/no/student/studieprogram/8208_sosdel/
- Witteck, L. & Brandmo, C. (2016) Om undervisning og læring I. Strømsø, K. H. Lycke og P. Lauvås (red.) *Når læring er det viktigste*. (2. utg) Cappelen Damm Akademisk